

Samenvatting

In opdracht van de afdeling Extern Wetenschappelijke Betrekkingen (EWB) van het WODC heeft DIJK12 Beleidsonderzoek het instrumentarium van de uitvoerbaarheids- en handhaafbaarheidstoets (U&H-toets) geëvalueerd. Het onderzoek is uitgevoerd in de periode oktober-december 2002.

De U&H-toets brengt mogelijke effecten van voorgenomen regelgeving voor uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid in kaart en wordt uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van het Ministerie van Justitie. Departementen zijn primair zelf verantwoordelijk voor het inzicht verschaffen in en beoordelen van (neven)effecten die aan de ontwerp-regelgeving zijn verbonden. Ten behoeve van de uitvoering heeft het Ministerie van Justitie een handleiding ontwikkeld, bestaande uit een viertal vragen (U&H-vragen), ondersteunende checklisten en een toelichting. Departementen kunnen tevens een beroep doen op Justitie voor ondersteuning bij de uitvoering. De wijze waarop departementen de effecten hebben beschreven in de toelichting bij de regelgeving wordt beoordeeld door Justitie.

Het onderzoek is uitgevoerd door middel van interviews bij vijf departementen en vijf interviews bij het Ministerie van Justitie. De departementen zijn geselecteerd op basis van hun relatief ruime ervaring met de uitvoering van de U&H-toets en zijn derhalve niet representatief voor de situatie bij andere ministeries. De bevindingen uit het onderzoek voor wat betreft de ervaringen en opvattingen van de departementen moeten dan ook als indicatief voor de situatie bij alle departementen worden gezien.

De centrale vraagstelling van het evaluatieonderzoek luidt 'Hoe functioneert het instrumentarium van de U&H-toets, zowel inhoudelijk als procedureel?' Hierbij staan de volgende aspecten centraal:

- De uitvoering van de U&H-toets bij departementen.
- De bruikbaarheid van het instrumentarium.
- De beoordeling en ondersteuning door het Ministerie van Justitie.

Het instrumentarium van de U&H-toets heeft betrekking op zowel het instrument zelf (de U&H-vragen en de ondersteunende checklisten) als de ondersteuning en beoordeling van het Ministerie van Justitie. Indien de resultaten van het onderzoek op deze punten worden bezien blijkt het volgende.

- Het instrument zelf wordt nauwelijks gebruikt;
- Ondersteuning vanuit Justitie vindt nauwelijks plaats;
- Het proces en de inhoud van de ondersteuning en beoordeling loopt bij Justitie in de praktijk door elkaar;
- Justitie kan slechts gedeeltelijk een adequate beoordeling geven.

Op basis hiervan kan worden geconcludeerd dat het instrumentarium van de U&H-toets zowel inhoudelijk als procedureel onvoldoende functioneert.

Tussen geïnterviewden van departementen en het Ministerie van Justitie leven uiteenlopende opvattingen over de noodzaak van verbeteringen aan het instrumentarium van de U&H-toets. Vanuit de beleving van geïnterviewden van departementen is er nauwelijks aanleiding tot veranderingen in het instrumentarium. Een deel van de geïnterviewde departementen heeft de U&H-toets formeel en structureel geïmplementeerd in een eigen instrumentarium gericht op

kwaliteit van regelgeving. Het Ministerie van Justitie is daarentegen niet tevreden over het functioneren van de U&H-toets en heeft de ambitie om de kwaliteit van de toetsing te vergroten.

Het onderzoek geeft een aantal aangrijpingspunten voor Justitie om beter te kunnen sturen op structurele kwaliteitsverbetering van de U&H-toets. De suggesties ter verbetering hebben met name betrekking op: verbetering van de transparantie van de effectanalyse door ontwikkeling van een output-gericht instrument, een sterkere scheiding tussen ondersteuning en beoordeling door verbetering van de communicatie richting departementen en verbetering van het interne proces bij Justitie door een duidelijke positionering van de rol en functie van de betrokken dienstonderdelen van Justitie binnen het proces van de U&H-toets.